

**Kystlynghei i Austrheim, Lindås, Radøy,
Meland, Øygarden, Fjell og Sund**
Registreringer i 2013 i forbindelse med Handlingsplan for kystlynghei

Utgiver: Fylkesmannen i Hordaland, miljøvern- og klimaavdelinga	Rapport nr: MVA-rapport 1/2014
Tittel: Kystlynghei i Austrheim, Lindås, Radøy, Meland, Øygarden, Fjell og Sund. Registreringer i 2013 i forbindelse med Handlingsplan for kystlynghei.	ISBN: 978-82-8060-097-4
Forfatter: Kristine Ekelund	Dato: 06.02.2014
<p>Sammendrag:</p> <p>Rapporten inneholder supplerende og oppdaterte beskrivelser av ti områder med kystlynghei i kommunene Austrheim, Lindås, Radøy, Meland, Øygarden, Fjell og Sund i Hordaland. Registreringen er initiert og finansiert av Fylkesmannen i Hordaland, og er en del av arbeidet med å dokumentere biologiske kvaliteter og skjøtselstilstand i kystlynghei.</p> <p>Kystlyngheiene er en menneskeskapt naturtype som er i rask endring fordi de ikke lenger er i bruk som tidligere. Mange er i ferd med å gro igjen, og med dette er en bekymret for at mye av kulturhistorien og artssammensetningen som er typisk for slike områder vil forsvinne. Dette er bakgrunnen for at kystlynghei er fremmet som kandidat som utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven. I forbindelse med dette er det laget et faggrunnlag for kystlynghei, med forslag til nasjonal handlingsplan der en tar sikte på å ta vare på et utvalg lyngheiområder langs hele norskekysten. Fitjarøyane og Lygra med Lurekalven er foreslått som referanseområder i Hordaland, men en ønsker også å stimulere til drift og skjøtsel av lynghei utenfor de fylkesvise referanseområdene.</p> <p>Kystlynghei i Hordaland er tidligere kartlagt både gjennom nasjonale registreringer og gjennom den kommunevise kartleggingen av viktige naturtyper som har pågått siden 1999. Men endringene skjer raskt, og siden sist registrering har gjengroingen fortsatt i områder som har gått ut av bruk, mens andre områder på nytt har kommet i aktiv drift. Denne rapporten er et ledd i arbeidet med å få en mer oppdatert status for kystlyngheiområdene i fylket, med tanke på fremtidig skjøtsel. Det er derfor lagt vekt på områder der en kjenner til at driften er opprettholdt eller har kommet i gang igjen i nyere tid.</p>	
<p>Referanse:</p> <p>Ekelund, K. 2014. Kystlynghei i Austrheim, Lindås, Radøy, Meland, Øygarden, Fjell og Sund. Registreringer i 2013 i forbindelse med Handlingsplan for kystlynghei. – Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 1/2014. 31 s.</p>	
<p>Emneord:</p> <p>Biologisk mangfold, kulturlandskap, skjøtsel</p>	
<p style="text-align: center;">Fylkesmannen i Hordaland Miljøvern- og klimaavdelinga Postboks 7310 5020 Bergen</p> <p style="text-align: center;">Tlf: 55 57 20 00</p> <p style="text-align: center;">www.fylkesmannen.no/hordaland www.miljostatus.no/hordaland</p>	

Foto på fremsiden:

Øverst: Krossøyana, Austrheim. Nede venstre: Golta, Sund. Midten: Bøneset, Radøy. Nede høyre: Kystmyrklegg, Krossøyana. Alle foto: K. Ekelund.

Innhold

INNLEDNING	5
METODE OG VERDIVURDERING	5
RØSSLYNGDØD OG FROSTTØRKE	6
BESKRIVELSE AV DE ENKELTE LOKALITETENE.....	7
KROSSØYNA, AUSTRHEIM	7
TYBORGØYNA, LINDÅS	9
BØNESET, RADØY	11
SYLTANESET, RADØY	13
SKJELANGER, MELAND.....	15
DALSMARKA, ØYGARDEN	17
MIDTMARKA NORD, FJELL	19
MIDTMARKA SØR, FJELL.....	21
GOLTA, SUND	23
VORLANDSTUVA, SUND.....	25
OPPSUMMERING	27
KILDER OG LITTERATUR	28
BILDER	29

Innledning

Fylkesmannen i Hordaland startet arbeidet med å implementere handlingsplanen for kystlynghei i 2010. Hordaland har mange registrerte områder med kystlynghei, men dagens tilstand er dårlig kjent i mange av områdene. I 2012 ble det i deler av fylket gjennomført en rekartlegging av tilstanden og kvaliteten til utvalgte lyngheilokaliteter, i tillegg til nåværende og framtidig drift. Hensikten er å oppdatere Naturbase og samtidig gi forvaltningen et bedre grunnlag for å kunne velge ut representative områder i fylket som kan komme med i handlingsplanen. Sommeren 2013 fortsatte dette arbeidet i kommunene Austrheim, Lindås, Radøy, Meland, Øygarden, Fjell og Sund. Rapporten omfatter 10 lokaliteter, der 7 er oppdaterte og 3 er nye.

Metode og verdivurdering

Registreringene for lokalitetene følger DN håndbok 13 (2006 revidert 2007), der lokalitetene på grunnlag av gitte kriterier, blir verdisatt fra A til C der A er høyeste verdi. Ved verdivurderingen er det lagt til grunn en helhetlig vurdering basert på kriteriene i det nye forslaget til retningslinjer fra Miljødirektoratet (Jordal 2012) og kunnskapsstatus for kystlynghei (Kaland og Kvamme 2013). Kriteriene som er brukt er størrelse, tilstand (bruk, inngrep, gjengroing, mosaikkstruktur) og forekomst av rødlistearter, samt kontinuitet og del av helhetlig kulturlandskap.

Hver lokalitet er merket av på kart og gitt en beskrivelse i tråd med instruks gitt av Miljødirektoratet. Kartavgrensningen er gjort med grunnlag i feltarbeid og evt. informasjon om gjerdetraséer, men kan være noe justert med grunnlag i ortofoto. Sju av lokalitetene er registrert og lagt inn i Naturbase tidligere. Disse har fått oppdatert beskrivelse og vurdering i forhold til dagens tilstand og driftsforhold. I noen tilfeller er avgrensningen noe endret.

Denne supplerende kartleggingen er gjort spesielt med tanke på hvilken tilstand lyngheiene er i, dvs. status for gjengroing og hevd. I tillegg har det vært viktig å kartlegge nåværende drift og hvilke planer og muligheter grunneiere/dyreeiere har for videre drift framover.

Tilstand (grad av gjengroing eller hevd) er et svært viktig kriterium for verdivurdering av kystlynghei. I følge DN-håndboka sitt forslag til nye retningslinjer skal alle kystlyngheier i god tilstand/hevd og av en størrelse på minimum 100 dekar vurderes som svært viktig (A-verdi). Kystlynghei i god hevd i kombinasjon med middels verdi for rødlistearter (forekomster i kategorien VU eller NT; > 3) gir også A-verdi. Størrelsen isolert sett gir A-verdi over 1000 dekar for kalkfattig hei og over 100 dekar for kalkrik hei. Kriteriet for rødlistearter kan også gi A-verdi isolert sett. I alle tilfeller skal graden av gjengroing ikke være mer enn i tidlig gjengroing (GG-3) og spredt tresetting (TT-3-4) etter NiNs klassifikasjonssystem. Med god hevd menes lynghei som har et ekstensivt helårsbeite/evt. vår, sommer og høstbeite, og som svis regelmessig i en 10/15-20 års syklus. Med mosaikkstruktur i lynghei menes variasjon mellom lyngflater i ulike stadier og med varierende innhold av gras og urter. Lyngheiene skal ha en mosaikk av røsslyng i forskjellig alder og varierende innhold av gras og urter, slik at sommerbeite og vinterbeite har en god fordeling. 5-10 % av lyngmarka bør brennes hvert år fordelt på flere mindre felt. Kystlyngheier har tradisjonelt hatt et ekstensivt beite. For stort beitepress vil føre til at grasvekster tar over for røsslyngen, mens et for svakt beitetrykk ikke vil stanse gjengroing med busker og trær. Det er spesielt viktig med høst/vinter og vårbeite. I områder med mye blåtopp er det nødvendig med vårbeite for å få bukt med dette graset som ellers vil ta over for røsslyngen.

Et område kan få A-verdi selv om området ikke har en «optimal» kvalitet og tilstand på hele arealet i dag, men har potensiale for å få det i løpet av noen flere år med riktig drift. I slike områder er det lagt

vekt på det man i dag vet om de lokale grunneiere og dyreeieres framtidige planer. I områder som har delvis fine lyngheier (lite gjengroing), og det er satt i gang drift, men driften ikke er tilstrekkelig, for eksempel for få beitedyr, for lite vår/høst/vinterbeite eller ingen lyngbrenning, vurderes verdien til B. Disse områdene kan ha potensiale for A-verdi dersom driften blir mer tilfredsstillende og grunneier kan vise til konkrete planer om bedret drift. Noen områder foreslås utvidet fordi driften er gjenopptatt på tilgrensende arealer.

Røsslyngdød og frosttørke

Både i 2012 og 2013 var det kalde vintre, med lange perioder med tele/barfrost på seinvinteren fulgt av en tørr vår. Over store deler av kysten ser man i år død røsslyng som følge av frosttørke. Eldre planter er mer utsatt enn yngre. Først blir planten brun, og året etter kan den bli grå. De døde bladene blir sittende på i lang tid, slik at landskapet ser grått ut. Deler av planten kan det fortsatt være liv i. Lyngdød på grunn av frostskaider har hatt en økning spesielt siden 1980-tallet. Økte frostskaider har sammenheng med økt nedfall av nitrogen. Det ser ut til at røsslyngplanter med høyt nitrogeninnhold i plantevevet ikke avslutter veksten til rett tid om høsten i områder med mild, fuktig høst. De danner derfor verken en solid «høstved» eller overvintringsknopper beskyttet av gode knoppkjell. Dette gjør lyngplantene sårbare for frosttørke som ofte kommer tidlig på våren. Målbare skader på røsslyngen avgrenses til områder med nedfall av nitrogen større enn 1-2 kg per dekar i året (Aarrestad og Stabbetorp 2010). Denne nedre tålegrensen for kystlynghei er overskredet på Sørlandet, i Rogaland og i Hordaland (N-avsetningsverdier i Aas et al. 2012). Sør for Sognefjorden ser man langs kysten skader på røsslyng og overgang til blåtoppdominert hei (jf. kart av Skogen 1999).

Røsslyngen kan i tillegg bli ytterligere svekket av lyngbladilla (*Lochmaea suturalis*) som får bedre kår når nitrogeninnholdet i røsslyngen øker. Både de voksne billene og larvene lever av og på røsslyng, og spiser både blad og bark. Samme året som det kommer et billeangrep ser man skader på lyngen ved at bladene på skuddene er spist delvis opp og de skadde plantene ses som gulaktige/lysebrune felt i lyngheiene. Blادلøse skudd står tilbake. Eldre planter (over 15 år) kan dø ved store angrep, mens yngre planter som regel overlever. Året etter blir planten brun eller ofte grå og man ser ikke lenger forskjell på billeangrep eller frostskaide. Lyngbilleangrep har blitt observert spesielt på Sør-Vestlandet hvor nitrogennedfallet er høyere enn i Hordaland. Det er imidlertid observert/rapportert om billeangrep så langt nord som til Austrheim på 1990-tallet (Peter Emil Kaland pers. medd.). I 2011 ble det observert store svermer av lyngbladilla bl.a. på Askøy og i Sund. Når gamle røsslyngplanter med høyt nitrogeninnhold både blir utsatt for frosttørke og lyngbilleangrep, kan skadene bli ekstra store. Yngre planter har ikke akkumulert like mye nitrogen og er ikke like utsatt for stress som gamle planter, og klarer seg derfor bedre. Det viktigste tiltaket for å motvirke slik lyngdød er å sørge for god hevd av lyngheiene, altså jevnlig lyngbrenning og beite. I en brann med høy nok temperatur går det meste av nitrogenet i lyngen og strøet opp i røyken.

Hos røsslyng fører økt tilgang til nitrogen ikke til bedre vekst. Det gjør det derimot hos bl.a. blåtopp, storbjønnskjegg og en del andre gras. Ved økt nitrogentilgang kan disse plantene vokse også i tørrere miljø enn der de vanligvis konkurrerer med røsslyng i nitrogenfattige miljø. De kan derfor ta over både i heier der røsslyngen er død etter frosttørke eller sterkt skadd etter billeangrep.

Beskrivelse av de enkelte lokalitetene

Krossøyna, Austrheim

ID nummer:	BN00001057	Dato:	3.6.2013.
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H1b, H2, H2c, H3, H3b	Andre naturtyper:	Myr, strandsump
Påvirkningsfaktorer:	Grenser til plantefelt	Hevd:	God
Nåværende bruk:	Helårsbeite og brenning	Areal:	430 daa

Innledning: Registreringen i 2013 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knyttet til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere kartlagt under førstegangskartleggingen av naturtyper i Austrheim (2001).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Krossøyna er den nordligste øya med fastlandsforbindelse i Austrheim kommune. Øya er vindutsatt og småkupert med rundt 25 % berg i dagen. Berggrunnen i området består av anortositt og stedvis gabbro. Vegetasjonsgeografisk ligger området i boreonemoral vegetasjonssone, sterkt oseanisk seksjon (Bn-O3t).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Landskapet er dominert av kystlynghei med myr i flate partier. Det finnes fuktig, tørr og tørr gras-urterik kystlynghei med purpurlyng-utforminger. I den gamle heia dominerer røsslyng sammen med noe einer. I sør- og vestvendte skråninger er purpurlyng en viktig art i spesielt i nybrent tørrhei. Purpurlyng finnes også i fukthei. Etter NiN-systemet faller det meste av arealet innenfor kalkfattig kysthei (T5-1) og kalkfattig kystfukthei (T5-2).

Artsmangfold:

I nybrent hei finnes bl.a. røsslyng, tyttebær, melbær, krekling, krypvier, purpurlyng (NT), kattedot, blåknapp, tepperot, kystmaure, kystgrisøre, heiblåfjær, skogfiol, kornstarr, bråtestarr, engkvein smyle og bjørnemoser. I enkelte sør- og vestvendte skråninger dominerer purpurlyng framfor røsslyng. Fuktheiene karakteriseres av klokkeling, kystmyrklegg, slåttestarr bjønnskjegg, kornstarr, rome, tettegras, flekkmarihand og torvmoser. Kystkorallav (NT) er funnet i området tidligere.

Bruk, tilstand og påvirkning:

I dag er det fire ulike grunneiere som fortsatt bor på de fire brukene på øya. Hele utmarka er skifta til felles utmark (ca. 440 daa). Fram til 1970 var det full drift på brukene med til sammen 12-15 kyr i tillegg til ungdyr og sau. Lyngbrenningen holdt på til omkring 1970. Fra 1970 og i løpet av en 15 års periode ble driften avviklet, i perioden var det beite med ungdyr og sau. Deretter lå lyngheiene brakk

inntil for 5 år siden da driften med lyngsviing og helårsbeite ble tatt opp igjen. Da var røsslyngen gammel og grov, einer var mest krypende og ikke dominerende. Ca. 100 dekar er brent i flere omganger, først og fremst i området i sørøst og et mindre område på vestsiden av øya. Det blir brent i mosaikk med 10-30 dekar om gangen. Det er grunneiere som står for brenningen og har en videre brenneplan. Siden 2008 er det tre dyreeiere som har avtaler om å leie utmarka til helårsbeite for til sammen 54 villsau gjennom vinteren. Det er satt opp en del gjerder som grenser inn til innmarka. Hele beiteområdet er på ca. 500 daa, der 430 av dette er lynghei. Dersom de tre dyreeierne vil gi seg, har en av grunneierne planer om å sette på dyr. Det har blitt tatt ut mye brenntorv i myrene.

Lyngheiene på Krossøyna er dominert av treløse røsslyngheier med en god mosaikkstruktur. Gjengroingen har ikke kommet langt, det er enkelt å svi og tilveksten på lyngen etter brenning er god. Etter brann kommer lyngvekster, gras og urter raskt tilbake. I dag er om lag ¼ av lyngheiene restaurerte og det er planer om langsiktig drift i årene framover. I 2013 var det en del grå og død lyng (gammel), som trolig er frostskafer etter to kalde vintre. Tilstrekkelig med gjerder og sjøens naturlige avgrensing gjør at det er uproblematisk med beite. Hele øya har potensiale for å komme i god hevd om noen år ved å fortsette det planlagte driftsopplegget. Det ligger et lite plantefelt med gran på innmarka som grenser til lyngheiene. Spredning blir holdt i sjakk ved rydding, beite og brenning. Kulturlandskapet ellers på øya er tatt godt vare på. Landskap og bygninger blir vedlikeholdt.

Vurdering av framtidige planer: Det er planer om å fortsette driften med helårsbeite og lyngsviing på Krossøyna. Positivt med beliggenhet på halvøy og nærhet til innmark. Forholdene ligger godt til rette for at hele lyngheiområdet kommer i god hevd.

Kulturminner: Rester av steingjerder og torvtekt. To automatisk freda kulturminner på innmark (steinalderfunn). Fredet naustmiljø rett sør for lokaliteten.

Skjøtsel og hensyn: I løpet av en 5-årsperiode har ca. ¼ av området blitt svidd. Det er behov for å fortsette mosaikkbrenningen i resten av området, slik at det blir en bedre fordeling av alle de tre viktige fasene til røsslyngen. Da vil en få gode sommer- og vinterbeiter. Beitetrykket ser i dag ut til å være ok.

Verdibegrunnelse: Området representerer del av et helhetlig kystlandskap med åpne treløse røsslyngheier med god mosaikkstruktur pga. lang kontinuitet i driften. Det gjør at tilstanden og kvaliteten på lyngheiene både biologisk og beitemessig er god. Området er av middels størrelse og har potensiale for å få en enda bedre tilstand ved å fortsette det planlagte driftsopplegget. Hevdet kystlynghei med purpurlyng-utforminger er sjeldent og spesielt viktig å ta vare på. Verdien vurderes til svært viktig – A.

Kilder:

Moe (2003), Nøttveit (2012).

Tyborgøyna, Lindås

ID nummer:	BN00014968	Dato:	4.6.2013
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1a, H2a, H3	Andre naturtyper:	Myr, Strandeng, Vann
Påvirkningsfaktorer:	Nærhet til Mongstad, plantefelt	Hevd:	Svak - god
Nåværende bruk:	Helårsbeite og brenning	Areal:	320 daa

Innledning: Registreringen i 2013 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knyttet til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere registrert i kommunens naturtypekartlegging (2002).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter nordlige del av Tyborgøyna, ca. 3 km sørøst for Mongstad. Området grenser skarpt til sjøen og i sørvest grenser området til myr, naturbeitemark og en planta skog lengst sør. Berggrunnen i området består av anortositt og stedvis også gabbro. Landskapet er småkupert med en god del bart fjell (ca. 30 %) noe som gjør at lyngheivegetasjonen vokser flekkvis, mer sammenhengende vegetasjon finnes på flater og slake drag med myr og fukthei. Høyeste punkt er 37 moh. Lite løsmasser og et skrint jordsmonn gjør at gjengroingen går seint, men trær står spredt i hele området. Vegetasjonsgeografisk ligger området i boreonemoral vegetasjonssone, sterkt oseanisk seksjon (Bn-O3).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: De østlige deler av Tyborgøyna er dominert av gammel og grov lynghei med spredt tresetting av furu samt noe bjørk og eier. Fukthei finnes vekslende med myrparti, mens tørrhei av røsslyng-utforming først og fremst finnes i skråninger og på skrinne koller der melbær og tyttebær er viktige mengdearter. Tørr gras-urterik hei av fattig utforming finnes i områder som har blitt svidd de seinere årene, spesielt i den sørlige delen av området. I sør ligger en strandeng. Etter NiN-systemet faller det meste av arealet innenfor kalkfattig kysthei (T5-1) og kalkfattig kystfukthei (T5-2).

Artsmangfold: I fuktheia dominerer gammel røsslyng, andre arter er bl.a. klokkeling, blokkebær, bjønnskjegg, rome og kystmyrklegg. Vanlige arter i tørrhei er bl.a. melbær, tyttebær, blåbær, krekling, tepperot, heiblåfjær, kystmaure, bjønnekam, engkvein, kornstarr, bråtestarr, skogstjerne og heiflette. I nybrent hei er det god forynging av røsslyng mens urter og gras dominerer.

Bruk, tilstand og påvirkning: Fra gammelt av lå det 2 bruk på øya som i dag benyttes som fritidsboliger. Driften tok slutt rundt 1960. Etter det har lyngheiene ligget brakk i lange perioder. I

2005-06 ble driften tatt opp igjen med lyngbrenning og villsauhold. Den ene av de to grunneierne på øya har satt opp ca. 1 km med gjerder, slik at beitet i dag er på ca. 650 daa; lynghei (400 daa) og resten naturbeitemark (gammel innmark). Omkring 60-70 villsau beiter i hele området gjennom vinteren, naturbeitemarka gir først og fremst gode sommerbeiter. Ved behov gjennom vinteren gis dyra tilleggsfôr med havre og noe tørrfôr. Dyra har gode slaktevekter. Grunneier har fått tilskudd fra RMP og SMIL til ulike tiltak, slik som f.eks. rydding og tradisjonell drift av naturbeitemarka.

Tilstand: I hevd med helårsbeite og lyngbrenning. Da driften ble tatt opp igjen var lyngheiene ikke svidd på rundt 50 år. I 2005-07 ble store deler av den nord-vestlige delen av øya brent. I 2011-13 har den sørlige delen blitt brent i flere omganger. Røsslyngen har god forynging etter brann. Det gjenstår omkring 2/3 med gammel lynghei som er planlagt brent i årene framover. Området har i dag lyng i forskjellig alder, men har på sikt potensiale for å få en bedre fordeling av lyng i alle viktige faser. Etter brann står furu og bjørketrær tilbake. De blir ikke ryddet bort og det er ingen planer om å fjerne dem. Store deler av området har en spredt tresetting som utgjør en betydelige frøkilde. Rett utenfor området i sør står et gammelt plantefelt med furu og buskfuru.

Mye røsslyng var brun og grå i 2013, plantene er trolig døde av frostdørke etter to kalde vintre. Det vil være viktig å følge med på om røsslyngdøden går utover tilgangen på vinterbeite. Det synes som det var ekstra mye død lyng på Tviborgøyna i forhold til andre steder befart på samme tid i regionen, også yngre lyng var brun. Det kan tenkes at nærheten til Mongstad gjør at det lokale nitrogenfallet gir ekstra høye verdier av nitrogen i røsslyngen, slik at den er ekstra utsatt for frostdørke. Jevnlig lyngbrenning vil fjerne nitrogen i planter og strølag. Kan hende vil det være behov for å ha hyppigere brennesykluser her for å unngå opphoping av nitrogen og skader på lyngen. Det er positivt at det er røsslyng og alminnelige lyngheivekster som kommer tilbake etter brann.

Påvirkning: Lokaliteten ligger ca. 3 km sør for gasskraftverket på Mongstad og er dermed utsatt for lokalt nedfall av bl.a. nitrogen.

Vurdering av framtidige planer: Grunneier har planer om å fortsette driften så lenge det lar seg gjøre økonomisk. Det er enkelt å svi og driften fungerer godt, lyngheiene kan komme i god hevd ved å fortsette som planlagt, samt ved å rydde lyngheia for trær.

Fremmede arter: Buskfuru har spredd seg fra plantefelt rett utenfor lokaliteten. Alle trær i lyngheiene bør ryddes bort, plantefelt fordel om hugges ut.

Kulturminner: Det er spor etter torvtekt i myrene.

Skjøtsel og hensyn: Aktuelle tiltak er å fortsette lyngbrenning i områder preget av gjengroing og gammel lyng. Brennesyklusen bør vurderes jevnlig for å motvirke opphoping av nitrogen og økt fare for lyngdød pga. frostrøke. Det er behov for å rydde trær i store deler av området, det meste ser ut til å klare seg etter brann. Beitetrykket virker ok.

Verdibegrunnelse: Etter lang tid uten drift ble den tradisjonelle driften med helårsbeite og lyngbrenning tatt opp igjen for 7-8 år siden. Det er en middels stor lokalitet som har potensiale for å få en bedre tilstand dersom driftsopplegget fortsetter framover. Mange trær i området trekker verdien ned. Slik området framstår i dag bør Verdien C justeres til B-verdi, dersom det ryddes for trær har lokaliteten potensiale for en A-verdi.

Kilder:

Bysveen & Overvoll (2004), Nøttveit (2012).

Bøneset, Radøy

ID nummer:	BN00000983	Dato:	4.6.2013
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2, H3	Andre naturtyper:	Myr, Naturbeitemark, Strandeng
Påvirkningsfaktorer:	Plantefelt	Hevd:	Svak - God
Nåværende bruk:	Helårsbeite med villsau, mindre areal brent for 15 år siden	Areal:	630 daa

Innledning: Registreringen i 2013 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knyttet til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere registrert som naturtypelokalitet (Gaarder og Larsen 2008) og omtalt av Isdal og Overvoll (2004).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Bøneset er ei halvøy nord for Hordabø og ligger noe beskyttet i Syltvågen. Det meste av halvøya er dekket av vegetasjon og bare mindre koller og flekker har bart fjell. Berggrunnen består av harde bergarter som gir et jordsmonn relativt fattig på mineraler. Høyeste punkt er 37 moh. Det er potensiale for at lokaliteten kan utvides mot halvøya i øst dersom beite og rydding fortsetter og lyngbrenning tas opp igjen. Vegetasjonsgeografisk ligger området i boreonemoral vegetasjonssone og sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon (BN-O3t).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Kystlynghei dominerer med fukthei og myr i flate parti. På koller og skråninger finnes fattig tørrhei. Grasmark veksler med lynghei. Røsslyngen er grov og gammel og einer/vier/løvtrær har etablert seg i store deler av området, spesielt i sørlige del. Et område i nordvest som ble brent for om lag 30 år siden er dominert av røsslyng. Strandeng og strandberg finnes også. Etter NiN-systemet er det kalkfattig kystfukthei (T5-2) som dominerer med innslag av kalkfattig kysthei (T5-1)

Artsmangfold: Lyngheiene består av typiske arter knyttet til naturtypen slik som tyttebær, melbær, krekling, skrubbær, blåbær, slåttestarr, skogstjerne, tepperot, bråtestarr og markfrytle. I typisk fukthei kommer blokkebær, bjønnskjegg og torvmoser inn. Det er tidligere registrert 14 ulike beitemarkssopp i området, en av dem, rød honningvokssopp (*Hygrocybe splendidissima*), er rødlista som sårbar (VU).

Bruk, tilstand og påvirkning: Det har vært beite på Bønaset så å si kontinuerlig fram til i dag, med opphold i perioder. Lyngbrenningen holdt på fram til rundt 1970-tallet. Det er i dag mange grunneiere på Bønaset, og et beitelag er danna. I dag er det bare en av grunneierne som har beitedyr i området. For 15 år siden startet han med villsau og i dag beiter 265-300 dyr gjennom vinteren. Totalt 435 inkl. lam om sommeren. Dyra får tilleggsfôr med tørrfôr og kraftfôr gjennom hele vinteren. Det er satt opp ca. 100 m med gjerde i skillet mellom utmark og innmark. Beiteområdet er på omkring 2000 dekar med naturbeitemark og kystlynghei e (grunneiers oppl.) (633 daa kystlynghei i naturbase). De siste årene er det rydda en del einer, spesielt på vestre halvøy. Det er planer om å fortsette denne ryddingen. Lokaliteten grenser til en planta skog i øst, med gran, løvtre og furu. Den fungerer fint som ly for dyra vinterstid. Det er god tilgang på vann i området. Samlekve for dyra er satt opp i sørøst der de to halvøyene henger sammen. Det kan imidlertid være vanskelig å få sanker sauene og det blir brukt mye tid på å hente de som ikke kommer utover høsten. Det er brent to steder, et på vestsiden av den vestre halvøya på 1980-tallet og et på nordenden på den østre halvøya (som ligger utenfor naturtypelokaliteten) rundt år 2000. Til sammen litt over 100 dekar. Området brent i vest er i dag dominert av røsslyng og har lite innslag av einer sammenliknet med resten av området. Området i øst som ble brent for 15 år siden har et tett mosedekke og røsslyngen er omkring 30 cm høy. Begge steder er lyngen moden for å brennes igjen. Det er ingen konkrete planer om å brenne per i dag, men grunneier vil gjerne brenne dersom kompetente folk kan hjelpe til. Dersom halvøya i øst fortsetter å beites og det i tillegg ryddes og brenning fortsetter her, kan en vurdere om området bør innlemmes i lokaliteten med kystlynghei. Sørliche delen av halvøya er naturbeitemark.

Tilstanden i lyngheiene både på den østre og vestre halvøya er i tidlig gjengroing med einer, vier og småtrær. Beite holder mye av vegetasjonen nede. Men beite og rydding er ikke nok for å bevare lyngheiene. Lyngen er grov og gammel og det er behov for å brenne slik at en får en god fordeling av lyng i forskjellig alder. Plantefelt (sitkagran og furu) rett utenfor lokaliteten i øst, sprer seg noe. Blandingsskogen fungerer som ly for dyr vinterstid.

Vurdering av framtidige planer: Grunneier har planer om å fortsette helårsbeite og videre rydding i årene framover og vil gjerne få en plan på og hjelp til å komme i gang med lyngbrenning. Området har potensiale for å komme i god hevd dersom driften også kan ta opp igjen lyngbrenning.

Fremmede arter: Sitkagran i spredning fra plantefelt i øst. Oppslag i lyngheia bør holdes nede.

Kulturminner: Steinalderboplass er registret som automatisk fredet kulturminne inne på innmarka. Rester av steingjerder i skillet mellom innmark og utmark.

Skjøtsel og hensyn: Helårsbeite er på plass og bør fortsette. Det er behov for å fortsette rydding av busker og trær. Regelmessig lyngbrenning mangler og det bør innlemmes i videre planer. Dersom dyra får regelmessig tilleggsfôr gjennom vinteren, kan det føre til mindre beite på lyngen.

Verdibegrunnelse: Verdi A opprettholdes. Lang kontinuitet i beite, potensiale for at lyngheiene kommer i god hevd dersom lyngbrenning tas opp igjen. Del av et stort og biologisk viktig kulturlandskapsområde. Fortsatt drift nødvendig for å opprettholde verdien.

Kilder:

Gaarder & Larsen (2008), Isdal & Overvoll (2004), Nøttveit (2012).

Syltaneset, Radøy

ID nummer:	BN00001007	Dato:	4.06.2013
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2a, H3	Andre naturtyper:	Myr, Naturbeitemark
Påvirkningsfaktorer:	Plantefelt	Hevd:	God - svak
Nåværende bruk:	Helårsbeite og brenning	Areal:	1314 daa

Innledning: Registreringen i 2013 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei i Hordaland knyttet til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere registrert som naturtypelokalitet (Isdal og Overvoll 2004, Gaarder og Larsen 2008).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger middels eksponert på ei halvøy mellom Villangsvågen og Syltvågen nord i kommunen. I sørøst grenser lokaliteten med et gjerde til gjengroende lynghei før bosettingen kommer. I vest grenser den til et plantefelt. Harde bergarter som mangeritt, anortositt og gneis gir et jordsmonn relativt fattig på mineraler. Vest og sør i lokaliteten er det mer løsmasser enn i nordøst hvor det er en del bart fjell. Høyeste punkt er 44 moh. Området ligger i boreonemoral vegetasjonssone og sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon (Bn-O3t).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Området består av kystlynghei dominert av fukthei i vest sammen med myr på flatene. Tørrhei av røsslyng-utforming finnes mest i det kuperte terrenget i øst og ellers på koller og i skrenter. Tørr grasurterik hei av fattig utforming finnes i områdene som har blitt brent de seinere årene. Etter NiN-systemet er det kalkfattig kysthei (T5-1) og kalkfattig kystfukthei (T5-2) som dominerer innenfor lokaliteten. Det går et myrdrag på langs av omtrent hele lokaliteten i nordvest-sørvestlig retning. Myr dekker totalt 10-15 % av området. Deler av myrområdet i sør ble planta til med skog på 1950-tallet. Trær er i spredning nordover fra plantefeltet.

Artsmangfold: Det meste av lyngheiene er dominert av gammel og grov røsslyng med en del gjengroingsarter som einer, vier, bjørk, rogn, sitkagran og furu som sprer seg fra plantefeltene. I de nybrente områdene tar lyngen seg fint opp og urter og gras dominerer. Vanlige arter for kystlynghei er bl.a. røsslyng, melbær, krekling, tyttebær, tepperot, kystmyrklegg, heiblåfjær, skogfiol, bråtestarr, blåtopp, smyle, knollerteknapp, skrubbær, rome, bjønnekam, krypvier, klokkelyg og blokkebær. Røsslyng, einer og krekling var (i 2013) mange steder brun, røsslyng også grå. Dette er trolig pga. frosttørke etter flere kalde vintre. Det ble ikke observert slike skader på ung røsslyng. Hubro, vandrefalk, kongeørn og havørn er observert i området tidligere.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lyngheidriften på Syltaneset ble lagt ned rundt 1960. Det gikk kyr og sau i felles utmark. Halvøya var delt i to med et gjerde langs myrdraget i nordvest-sørøstgående retning. På vestsiden gikk melkedyra hvor det også var en støl. På 1950-tallet ble det planta et felt med sitkagran og gran sørøst i lokaliteten. Lyngbrenningen tok slutt i løpet av 1960-årene, og etter det tok gjengroingen til. På 1970-80-tallet ble det planta et felt med gran i øst som grenser til den åpne lyngheia. Etter 1960 har det vært beite i perioder.

I 2006 startet en del av grunneiere/dyreeiere opp med villsau. De har dannet et beitelag på 7 medlemmer, og har 10 års avtaler med de andre grunneierne om beite. I dag beiter ca. 150 dyr gjennom vinteren. Beitearealet inkluderer lyngheiområdet og et skogsfelt (totalt ca. 1600 daa). Det gis noe tilleggsfôr ved behov. Gode slaktevekter. Sanking ok, 20-30 stk. er med. I 2009, 2011 og 2013 har det blitt brent til sammen omkring ¼ av området, hovedsakelig på neset i nord og på østsiden. Det er god forynging av lyngen. Trær og busker som står tilbake blir ikke fjerna. Trær vil evt. fjernes etter brenning der det er tettere med trær. Det er planer om å fortsette brenning også i vest. Enkelte grunneiere er ikke positive til brenning på sine teiger i vest, pga. ønske om hyttebygging. Det går en mye brukt turløype gjennom området.

Tilstand: I hevd med helårsbeite og lyngbrenning. Gjengroingen har kommet lengst på flaten fra sør ved plantefelt og i det midtre draget nordover. Bartrær, bjørk og vier dominerer ca. ¼ av området. Omkring halvparten av området domineres av gammel og grov lyng med en god del einer, vier og enkelte løvtrær (nokså uproblematisk å restaurere). Siden 2009 er ca. ¼ av området brent i flere omganger. Foreløpig mangler en god fordeling av lyng i alle viktige faser. Ved å fortsette planlagt drift framover vil de største delene av lyngheiene ha potensiale for å komme i god hevd. Mye gammel lyng er grå og brun av frosttørke (2013).

Vurdering av framtidige planer: Det er positivt at det er et beitelag som fungerer og har med folk som kjenner den lokale driften godt, siden flere vokste opp her og var med på dette som unge før driften ble lagt ned. Et mindre område i vest har foreløpig en uavklart status i forhold til hyttebygging. Området med skog i den midtre sørlige delen som er i spredning vil være krevende å hugge ut. Men i størstedelen av området ligger forholdene godt til rette for at lyngheiene skal komme i god hevd ved å fortsette planlagt drift. Positivt med avgrenset halvøy med nærhet til innmark.

Fremmede arter: Plantefelt med sitkagran i mindre felt i midtre deler av lokaliteten og i øst rett utenfor. I spredning, fordel om hugges ut.

Kulturminner: Løsfunn fra steinalder nordvest og sør i lokaliteten, vernestatus uavklart. Rester av steingjerder og torvtekt.

Skjøtsel og hensyn: Helårsbeite og lyngbrenning bør fortsette som planlagt. Fordel om plantefelt med gran, sitkagran og lerk i tillegg til løvtrær hugges ut, men uvisst om det er realistisk, begrense spredning er viktigst. Ved rydding må alt virke fjernes, det kan være aktuelt å samle i dunger og brenne på egne steder. En bør prioritere restaurering på østsiden (sør til nord) der man har startet, og vestsiden der gjengroingen er overkommelig.

Verdibegrunnelse: Stor åpen kystlynghei. Hevden med helårsbeite og lyngsviing er tatt opp igjen og store deler av arealet har potensiale for å få en god tilstand dersom driftsopplegget fortsetter. Deler av området er i gjengroing, men anbefales ikke å skilles ut fra lokaliteten, fordi det inngår i beiteområdet og bør ses i sammenheng med den pågående restaureringen av hele lyngheiområdet. Verdien C bør justeres til A – svært viktig på bakgrunn av størrelse, tilstand og hevd.

Kilder:

Gaarder & Larsen (2008), Isdal & Overvoll (2004), Nøttveit (2012).

Skjelanger, Meland

ID nummer:	BN00001548	Dato:	5.6.2013
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2a, H3	Andre naturtyper:	Myr
Påvirkningsfaktorer:	Plantefelt	Hevd:	Svak - ingen
Nåværende bruk:	Ingen 2013	Areal:	386 daa.

Innledning: Registreringen i 2013 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knyttet til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere registrert gjennom naturtypekartlegging i Meland kommune (Mykletun 2001, Hegland 2002). Nordre del av lokaliteten ble befart i 2013.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter de midtre delene av halvøya Skjelanger som ligger middels eksponert nord i kommunen. I nord grenser området til åpen kystlynghei som er gjerdet inne og eies av Forsvaret. I øst og vest grenser området til plantet skog. I sør grenser området til gjengroende og åpen kystlynghei ved Storafjellet. Terrenget er kupert med høydedrag, koller og knauser og en god del bart fjell. Høyeste punkt er 68 moh. Berggrunnen består av mangeritt til gabbro, gneis og amfibolitt som er normalt til lett forvitrende bergarter. Området ligger i boreonemoral vegetasjonssone, sterkt oseanisk seksjon (Bn-O3t).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Kystlyngheiene på Skjelanger er dominert av fukthei i veksling med myr på flater, i forsenkninger og drag. Tørrehei av røsslyngutforming finnes på koller og bratte skrenter. Det meste av området har grov, gammel røsslyng i moden og degenerativ fase. Einer har etablert seg i gammel hei. Mange steder er røsslyngen brun eller grå, trolig som følge av frostskafer (2013). Det ble ikke observert frostskafer på ung lyng. Tørr gras-urterik hei av fattig utforming finnes i et område nordøst i området som ble brent i 2007. Etter NiN-systemet faller det meste av arealet innenfor kalkfattig kysthei (T5-1) og kalkfattig kystfukthei (T5-2).

Artsmangfold: I gammel lynghei dominerer røsslyng med innslag av tyttebær, melbær, blåbær, blokkebær, ørevier, einer, klokkelyg, smyle og tepperot. I området som ble brent for 6 år siden er røsslyngen 5-20 cm og det er en fin fordeling av urter, gras og lyngvekster slik som heiblåfjær, kattedot, skogstjerne, tiriltunge, beitesveve, blåknapp, legeveronika, kystmyrklegg, jonsokkoll, smalkjempe, tepperot, torvull, lusegras, klokkelyg, melbær, blåbær, gulaks, engkvein, bråtestarr, blåtopp, rynkevier og heiflette. Purpurlyng finnes i området, men ble kun observert rett utenfor lokaliteten i 2013.

Bruk, tilstand og påvirkning: Fra gammelt av har det vært felles beite og aktiv lyngbrenning i utmarka på Skjelanger. I 1938 ble det ytterste lyngheiområde på ca. 1200 daa i nordvest ekspropriert av Forsvaret. I 1956 ble store deler av Skjelanger svidd av ved en brann som kom ut av kontroll. Etter dette har det ikke blitt brent regelmessig. Det har vært varierende beite i perioder. Den aktuelle lokaliteten har i dag 5 ulike grunneiere. En av grunneierne har inntil for to år siden hatt beitedyr i området, både sau og angusfe som gikk ute gjennom vinteren. Mangel på gjerder og driftsbygning til kyrne gjorde at han ikke kunne fortsette med dette. Det er ønske om å sette opp et gjerde i øst som går i en av eiendomsgrensene (g/bnr 55/12) omtrent der naturtyperlokaliteten slutter i øst (ca. 1,8 km gjerde). I tillegg er det behov for å sette opp/utbedre gjerdet i sør (ca. 700 m). Dersom dette lar seg gjøre vil ca. 900 daa med kystlynghei samt en del skog og naturbeitemark bli gjerdet inne til beite. Grunneier har forsøkt å kjøpe den gamle driftsbygningen som ligger på Forsvaret sin naboeiendom, slik at han kan fortsette med angusfe. Dette er imidlertid foreløpig stoppet av kommunen. I dag har han til sammen 60-70 sau (cheviot og gammel norsk spælsau), men mangel på gjerder gjør at dyra ikke kan beite i lyngheiområdet slik det er i dag. Grunneier vil gjerne bruke utmarka med lyngbrenning og beite. Et alternativ er å sette opp et gjerde i sin eiendomsgrense i utmarka, slik at han får et lyngbeite på ca. 150 daa (ca. 1,4 km gjerde).

I 2007 ble det brent et område med lyng og einer nordøst i lokaliteten. Einer ble fjernet og brent i dunger etter lyngbrannen. Det er fin forynging av lyngen i området. Ved hjelp av SMIL-midler er det ryddet en god del einer andre steder i området etter dette.

Tilstanden i lyngheiene er av tidlig gjengroingskarakter i størstedelen av området. Lyngen er gammel og einer er på frammarsj. På god jord, begynner sitkagran og furu å spre seg fra plantefelt. Det er imidlertid få trær i området totalt sett. Det vil kreve noen år med lyngbrenning og beite for å få lyngheiene i god hevd. I dag er det 7 hjort som beiter i området.

Vurdering av framtidig drift: Interessert grunneier har mulighet til å få i gang lyngheidrift igjen, dersom gjerding kommer på plass. Han kan utvide driften dersom han får tilgang til driftsbygning. Det bør være mulig å sette opp tilstrekkelig med gjerder, f.eks. vha. SMIL-tilskudd.

Fremmede arter: Lokaliteten grenser til plantefelt med sitkagran i øst og vest. Frøspredning inn i lokaliteten bør holdes nede.

Kulturminner: Rester av gamle steingjerder flere steder.

Skjøtsel og hensyn: Det er først og fremst behov for å ta opp igjen regelmessig lyngbrenning og få på plass beitedyr. Gjerding er nødvendig for at dyreeiere kan sette på dyr. Lite trær og lite behov for rydding gjør det enkelt å brenne i området. Dersom gjerder kommer på plass i ytterkanten av området, har hele området potensiale for å komme i god hevd.

Verdibegrunnelse: Verdien B bør opprettholdes. Middels stor åpen kystlynghei. Driften med helårsbeite og lyngbrenning ble startet opp for få år siden, men har stanset opp. Dersom interessert grunneier/dyreeier får muligheten til å ta opp igjen denne driften, har området potensiale for å komme i god hevd. I så fall bør verdien vurderes på nytt.

Kilder:

Hegland (2002), Nøttveit (2012).

Dalsmarka, Øygarden

ID nummer:	BN00012279	Dato:	5.6.2013
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2, H3	Andre naturtyper:	Myr, Vann
Påvirkningsfaktorer:	Nærhet Kollsnes, nedgravd gassledning grenser til lok.	Hevd:	God - Svak
Nåværende bruk:	Helårsbeite (svakt), brenning	Areal:	1309 daa

Innledning: Registreringen i 2013 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knyttet til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere registrert ved førstegangs kartlegging i kommunen (2002). Den foreslås utvidet sørover på bakgrunn av hevd. Deler av den sørligste halvdelen ble befart i 2013.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger vest for bosettingen på Dale og avgrenses videre av Steinsvatnet og rv. 561 i øst. I nord grenser den til en vei /trasé der gassledning er gravd ned. I vest går skrenter bratt ned mot sjøen der gassanlegget på Kollsnes ligger vest for Osundet.

Avgrensingen er gjort på bakgrunn av feltobservasjoner og opplysninger om gjerdetraséer. Terrenget veksler mellom sammenhengende kystlynghei i slake flater og koller, myr og en del bart fjell. Markante sørvendte hellinger mangler. Det går et dalsøkk med en myr i nord-sør retning i vest. Høyeste punkt er 45 moh. Området ligger eksponert til midt i Øygarden. Berggrunnen i området består av gneis og migmatitt som gir et jordsmonn fattig på mineraler. Vegetasjonsgeografisk ligger området i boreonemoral vegetasjonssone, sterkt oseaanisk seksjon (Bn-O3t).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Vegetasjonen veksler mellom fukthei og myr på flater og slake drag, mens tørkheier finnes mest på skrinne koller. Tørr gras-urterik hei av fattig utforming finnes der lyngen er svidd få år tilbake. Etter NiN-systemet faller det meste av arealet innenfor kalkfattig kysthei (T5-1) og kalkfattig kystfukthei (T5-2).

Artsmangfold: Det meste av lyngheiene er dominert av gammel og grov lyng i moden eller degenerativ fase (40-50 cm høy). Av gjengroingsarter finnes noe bjørk og rogn, men det er først og fremst einer som er på frammarsj. Det ble observert brun og grå røsslyng over 30 cm, trolig som følge av frostskafer. Ung lyng opp til 15-20 cm var grønn og frisk, stedvis litt brun. Andre viktige lyngheiarter er heiblåfjær, slåttestarr, bråtestarr, kornstarr, hundekvein, geitsvingel, gulaks, smyle, kystmaure, tepperot, tiriltunge, kystmyrklegg, tettegras, blåknapp, skogstjerne, tyttebær, blåbær,

klokkelyng og krekling. I fukthei blir rome, klokkelyng, blokkebær, blåtopp, bjønnskjegg, torvull og torvmoser mer dominerende.

Bruk, tilstand og påvirkning: Dalsmarka er delt inn i mange mindre teiger og har i dag omkring 10 grunneiere. Det har vært mer eller mindre kontinuerlig beite i området fram til i dag. Tidligere gikk både sau og kyr på beite i utmarka. Den tradisjonelle lyngbrenningen tok slutt en tid tilbake, men det har likevel blitt svidd fra tid til annen i utmarka helt fram til i dag. De 10-15 siste årene har det blitt brent i alle fall 4 ganger. I 2010 ble det brent et område rett vest for Steinsvatnet.

Flere av grunneierne har gått sammen om å sette opp gjerder langs veien i øst og ned til Blomvåg i sør. Gamle avtaler gir rett til felles beite i utmarka. I dag har de til sammen 20 villsau på beite gjennom vinteren. Dyra får ikke tilleggsfôr, bare i spesielle tilfeller. De har hatt flere dyr tidligere, men den gang ble det for mange dyr i forhold til hva som var mulig å håndtere. Dyreeierne går sammen om å svi lyngen tidlig vår. Det er relativt uproblematisk å svi, men de ønsker et enda tettere samarbeid med kommune og brannvesen når det gjelder rutiner for lyngsviing. Det er planer om å svi mer og prioritere der det er tett med einer og småtrær begynner å komme inn. Kollsnes gassanlegg på andre siden av fjorden er noe skeptiske til lyngbrenning.

Tilstand: I hevd med svakt helårsbeite og lyngbrenning. I området der det ble brent for 3-4 år siden står røsslyngen tett og grønn med en god del urter, gras og andre lyngvekster. Det er imidlertid bare rundt 10-20 % av lyngheiene som har lyng i pioner- eller byggefase, noe også i moden fase, mens det meste er gammel lynghei i tidlig gjengroing med einer.

Vurdering av framtidig drift: Grunneiere/dyreeiere har planer om å fortsette driften med helårsbeite (villsau) og regelmessig lyngsviing på et areal på 1300 daa som er gjerdet inne. Beitetrykket er noe svakt og det er usikkert om det er aktuelt å sette på flere dyr. Hele lyngheiområdet kan komme i god hevd etter flere år med det planlagte driftsopplegget, beitetrykket bør ideelt sett økes.

Fremmede arter: Plantefelt med sitkagran på en liten øy rett sør for lokaliteten.

Kulturminner: Nord i lokaliteten ved Osundet ligger en steinalderboplass som er automatisk fredet.

Skjøtsel og hensyn: Aktuelle tiltak er å fortsette lyngbrenning i mosaikk og helst øke beitetrykket. Det er enkelt å svi i området og det kreves lite rydding, siden gjengroingen fortsatt begrenser seg til partier med tett einerdekke og ellers gammel røsslyng. Det ligger et drikkevann inntil beiteområdet, foreløpig uten konflikt, men tiltak i framtiden kan bli nødvendig.

Verdibegrunnelse: Verdien B – viktig foreslås endret til A – svært viktig, på grunn av størrelsen og fordi driften er tatt opp igjen med lyngbrenning og helårsbeite, og området har potensiale for å komme i god hevd etter flere år med slik drift. Det er et stort åpent område som har vært så og si kontinuerlig beitet og brent fram til i dag.

Kilder:

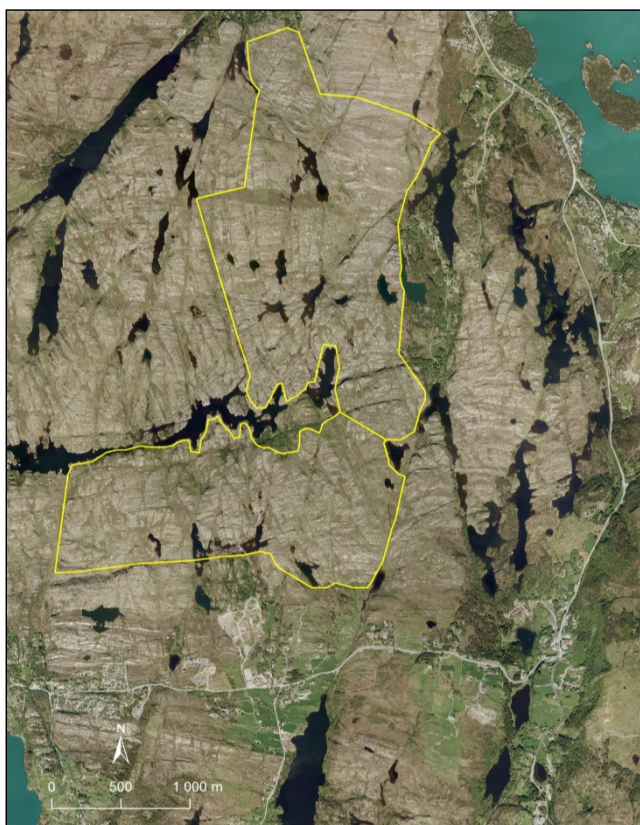
Guntveit (2003), Nøttveit (2012).

Midtmarka nord, Fjell

Lokal ID nr.:	01_Midtmark nord	Dato:	3.6.2013
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2a, H3	Andre naturtyper:	Myr, Vann
Påvirkningsfaktorer:	Kraftlinje, skogplanting	Hevd:	God
Nåværende bruk:	Helårsbeite, lyngbrenning	Areal:	Ca. 3040 daa

Innledning: Registreringen i 2013 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei i Hordaland knyttet til Handlingsplan for kystlynghei. Området er ikke tidligere registrert gjennom naturtypekartlegging i kommunen, men er trukket fram som et stort, sammenhengende og åpent kystlyngheiområde av Nøttveit (2012) sine registreringer av kystlynghei i fylket. Deler av området i sørøst ble befart i 2013.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter deler av et større område med åpen kystlynghei midt i kommunen vest for rv. 561. Avgrensingen er gjort på bakgrunn av feltobservasjoner, ortofoto og opplysninger om gjerdetraséer. I øst grenser lokaliteten til skog, Morlandsvatnet, Stemmevatnet og bebyggelse på Morland. I nord går grensen mot åpen kystlynghei på Knappskogfjellet og bebyggelsen på Fjæreide. Grensen i vest går i et dalføre fra Fjæreide og ned til Instavatnet og Skålvikvatnet i sør hvor grensen følger dette vannet i sør bort til Morland. I vest er det åpen kystlynghei, og dersom driften utvides her bør naturtypelokaliteten utvides tilsvarende. Flere vann ligger spredt i området. Landskapet er kupert med mange topper, koller og skarpe skrenter. Lite løsmasser gjør at vegetasjonsdekket veksler med en god del fjell i dagen (opp mot 50 %). Sammenhengende vegetasjon finnes først og fremst i flatere myrparti. Lokaliteten ligger eksponert til. Høyeste punkt er Ørnafjellet på 159 moh. Berggrunnen består hovedsakelig av gneis og migmatitt, harde bergarter som gir et jordsmonn fattig på mineraler. Vegetasjonsgeografisk ligger området i boreonemoral vegetasjonssone, sterkt oseanisk seksjon (Bn-O3t).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Hele området brant i 2006 og er derfor dominert av ung lynghei i pioner- og byggefasen (gras-urterik hei av fattig utforming). Tørrhei av røsslyngutforming med gammel røsslyng, melbær og tyttebær finnes spredt, gjerne der lyngbrannen ikke fikk tak i 2006. I fuktige sig, i forsenkninger og på flater finnes fuktthei med en god del blåtopp og rome. Myr finnes flere steder på flater. Det går et nokså stort myrdrag mellom to vann i øst-vest

retning omtrent midt i lokaliteten. Etter NiN-systemet faller det meste av arealet innenfor kalkfattig kysthei (T5-1) og kystfukthei (T5-2).

Artsmangfold: Artsfunn: kystmaure, tepperot, heiblåfjær, blåknapp, småsyre, vanlig arve, rome, skogstjerne, bråtestarr, engkvein, gulaks, kornstarr, slåttestarr, bjønnskjegg, hundekvein, blåtopp, melbær, tyttbær, blåbær, krypvier, klokkelyng, torvmoser. Av gjengroingsarter finnes einer, bjørk, vier og rogn, men de er lite framtreddende. I fuktige sig finnes vierkratt. Purpurlyng ble ikke observert i 2013. Einstape står stedvis tett på litt dypere jord.

Bruk, tilstand og påvirkning: I mai 2006 brant et stort sammenhengende kystlyngheiområde fra Fjæreide i nord til Ulset i sør. Før brannen var hele området preget av gjengroing med mye einer, en del trær og gammel lyng, og var adskillig mer uframkommelig enn i dag. Området hadde ligget brakk i mange år. Midtmarka er et viktig friluftsområde i kommunen og Nordsjøløypa går fra Fjæreide og sørover gjennom hele området. I 2007 startet 9 grunneiere/dyreeiere opp et beitelag i den nordlige delen av Midtmarka. Til sammen er det rundt 20 grunneiere i det aktuelle beiteområdet. Med støtte fra SMIL og mye egeninnsats ble det satt i stand og satt opp lange strekk med gjerder. Villsau ble satt på i 2007. I dag beiter omkring 130 villsau gjennom vinteren. De klarer seg stort sett selv og får ukentlig tilsyn og tilleggsfôr ved behov, samt i lammingen. Dyreeiere er fornøyde med dyretallet og har gode slaktevekter. Det er ønske om å sette opp en brenneplan for framtidig lyngsviing.

Tilsand: I bruk. Det meste av lyngheiene har ung røsslyng i pioner-/ byggefasen med 5 – 15 cm høyde. Samtidig er det en del eldre lyng som ikke ble brent fullstendig opp under brannen. Det er dermed mye gode sommerbeiter i området i tillegg til en del høy og tett lyng som gir vinterbeite. Det ble observert brun røsslyng på planter over 15-20 cm, noen steder var den også grå (2013). Trolig kommer skadene av frostdørke. Det er lite tegn til gjengroing i området, men det kan muligens være noe i områder som ikke ble befart og trolig i kløfter og små dalfører som unngikk brannen. I kanter mot plantefelt i øst frør furu/buskfuru og gran seg ut i lyngheia. Vegetasjonen har god nedbeiting, også blåtopp blir beita i befarte områder. Området mangler naturlig nok en mosaikk og god fordeling av lyng i ulik alder.

Påvirkningsfaktorer: Det går en kraftlinje i nord-sør retning gjennom hele området. Lokaliteten grenser til plantefelt i øst

Vurdering av framtidig drift: Med et velorganisert beitelag ligger forholdene godt til rette for at lyngheiene skal komme i god hevd etter noen år med det planlagte driftsopplegget.

Skjøtsel og hensyn: Det vil være viktig å starte mosaikkbrenning om noen år når lyngen igjen er moden for å svis. Med en brennesyklus på ca. 15 år bør 5-10 % av lyngheiene brennes hvert år, men da i flere mindre spredte felt. Det er mulig det er potensiale for å ha flere dyr på beite. Spredning av trær fra barblandingskog i øst bør jevnlig holdes nede.

Fremmede arter: Lokaliteten grenser til plantefelt med bl.a. sitkagran i øst. Frøspredning inn i lokaliteten bør holdes nede.

Kulturminner: To gamle torvhus og gamle gjerder er satt i stand.

Verdibegrunnelse: Lokaliteten er en del av et svært stort, sammenhengende og åpent kystlyngheiområde som brant ved et uhell for 7 år siden. Den representerer sammen med Midtmarka sør, et av de største lyngheiområdene i drift i fylket. Det er langsiktige planer om å fortsette med helårsbeite og regelmessig lyngsviing. Lokaliteten har potensiale for å komme i god hevd etter noen år med det planlagt driftsopplegget. Med bakgrunn i størrelse, tilstand og hevd vurderes verdien til A – svært viktig.

Kilder:

Nøttveit (2012).

Midtmarka sør, Fjell

Lokal ID nr.:	02_Midtmarka sør	Dato:	3.6.2013
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0703, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2, H3	Andre naturtyper:	Myr, Vann
Påvirkningsfaktorer:	Plantefelt	Hevd:	God
Nåværende bruk:	Helårsbeite, lyngbrenning	Areal:	Ca. 2220 daa

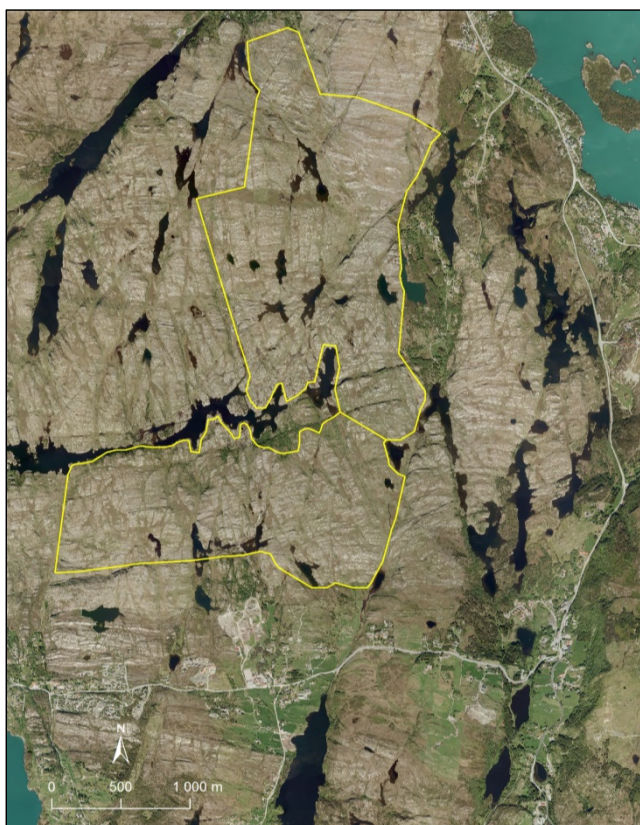
Innledning: Registreringen i 2013 ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei i Hordaland knyttet til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er ikke tidligere registrert gjennom kommunens naturtypekartlegging, men den er trukket fram som et stort, sammenhengende og åpent kystlyngheiområde i Nøttveit (2012) sin kartlegging av kystlynghei i Hordaland. Midtre del av området ble befart (2013).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger vest for rv. 555 og nord for bebyggelsen på Ulveset omtrent midt i kommunen. Avgrensingen er gjort på grunnlag av feltobservasjoner, ortofoto og opplysninger om gjerdetraséer. Grensene i øst, sør og vest følger i hovedsak oppsatte gjerder. Foruten et område med skog og innmarksbeite i sør, grenser lokaliteten til åpen kystlynghei. I nord grenser lokaliteten til Skålvikvatnet. Den tilgrensende kystlyngheia nord for Skålvikvatnet er skilt ut som en egen naturtypelokalitet

(Midtmarka nord), med bakgrunn i at områdene er adskilt med gjerder og har to ulike beitelag som drifter de to områdene. Dersom driften utvider mot vest eller øst, bør naturtypelokaliteten utvides tilsvarende. Landskapet veksler mellom høydedrag med mye bart fjell, myr på flater og flere åpne vann i sør. Høyeste punkt er 109 moh. Berggrunnen i området består av de harde bergartene gneis og migmatitt, som gir et jordsmonn fattig på mineraler. Vegetasjonsgeografisk ligger området i boreonemoral vegetasjonssone, sterkt oseanisk seksjon (Bn-O3t).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Dominerende vegetasjonstyper er fukthei med dominans av blåtopp og bjønnskjegg i fuktige sig og slakt terreng, som veksler med tørr gras-urterik hei med røsslyng i pioner-/byggefase på koller og i veldrenerte skråninger. Tørrhei med dominans av gammel røsslyng finnes spredt. Myr finnes på flater og i forsenkninger. Etter NiN-systemet faller det meste av arealet innenfor kalkfattig kystfukthei (T5-2) og kalkfattig kysthei (T5-1).

Artsmangfold: I det befarte området var det svært mye blåtopp og bjønnskjegg i tuer. Ung og gammel røsslyng finnes på høydedrag og skråninger. Artsfunn: Skrubbær, blåknapp, tepperot, skogstjerne, småsyre, rome, klokkeling, tyttebær, blåbær, engkvein, kornstarr, slåtestarr, bråtestarr,

hårfrytle, torvull, torvmoser, einstape, blåtopp, bjønnskjegg, bjønnekam. Det ble observert en del brun røsslyng på gamle planter, men også lyng rundt 10 cm høy (2013), trolig som følge av frostskafer. Det er sparsomt med gjengroingsarter som bjørk, einer, rogn, ørevier, furu og gran.

Bruk, tilstand og påvirkning: I mai 2006 var det et stort sammenhengende område med kystlynghei som brant ved et uhell i Midtmarka, fra Fjæreide i nord til Ulset i sør. Før brannen hadde området ligget brakk i flere år og var grodd til med gammel lyng, einer og en del trær. På 1990-tallet ble det brent noe i utmarka, og trolig har det vært et varierende beite de siste 40-50 åra. Året etter brannen startet 8 av grunneierne opp et beitelag. Det ble satt på 30 – 40 villsau. I løpet av 1 ½ år ble det satt opp 5 km med gjerder med støtte fra SMIL og mye egeninnsats. Midt i dette beiteområdet har en av grunneierne gjerdet inne en parsell på ca. 480 daa. Her beiter omkring 50 villsau på helårsbeite, dyra blir tilleggsfôret gjennom hele vinteren. I de to andre områdene (øst og vest) beiter det omkring 120 villsau (ca. 1700 daa). Beitelaget som driver på de to parsellene i øst og vest ønsker en mer ekstensiv drift uten regelmessig tilleggsfôring. I vinterhalvåret (nov-apr) går dyra i vest hvor det er bra med røsslyng. Før lammingen blir dyra sanket og går i en egen innhegning under lammingen, for deretter å bli sluppet på området i øst. Tilleggsfôr blir kun gitt ved behov. Det er gode slaktevekter. Værene går på eget beite fra november. Lyngbrenning vil fortsette når røsslyngen er moden for det igjen.

Tilstand: God – i drift. Lite tegn til gjengroing, kun enkelttrær. Området domineres av lyng i pioner/byggefase siden det er kort tid siden hele området brant. Gammel røsslyng finnes i skråninger og søkk der brannen ikke fikk tak. Her finnes også parti med bjørk, rogn og vierkratt. Plantefelt i utkanten av lokaliteten frør seg inn i lyngheia. En god mosaikk av lyng i forskjellig alder mangler foreløpig, men området har likevel bra med både sommer- og vinterbeite. I det befarte området er det en tendens til lite forynging av røsslyng i slake drag med fukthei dominert av blåtopp og bjønnskjegg, tettheten og vekst av røsslyng er imidlertid god i mer skrinne og veldrenert tørrhei på høydedrag.

Vurdering av framtidige planer: Med et velfungerende beitelag har området potensiale for å komme i god hevd etter flere år med det planlagte driftsopplegget.

Fremmede arter: Lokaliteten grenser til et plantefelt med sitkagran i sør, er i spredning og bør holdes nede. Fordel om hugges ut.

Skjøtsel og hensyn: Siden hele området brant for få år siden er området åpent og så og si treløst. Plantefelt med sitkagran grenser til området og oppslag som frør seg herfra bør jevnlig holdes nede. De viktigste tiltakene i området er å opprettholde/regulere beitetrykket og få på plass en brenneplan som bør følges opp når lyngen om noen år blir moden for å svis igjen. Driften i det midtre partiet (gjerdet inne) er noe mer intensiv enn i øst og vest, med et høyere beitetrykk og tilleggsfôring. Regelmessig tilleggsfôring kan føre til at dyra beiter mindre på røsslyngen i vinterhalvåret enn det som er ønskelig i tradisjonelt drevet kystlynghei. Dersom denne driften fortsetter, vil en kanskje gjennomføre en hyppigere brennesyklus i dette området. Hele området ble ikke befart (2013), men foreløpig ser det ikke ut til å være store forskjeller i vegetasjonen mellom de ulike områdene.

Verdibegrunnelse: Lokaliteten er en del av et større sammenhengende kystlyngheiområde som brant ved et uhell for 7 år siden. Den representerer sammen med tilgrensende Midtmarka nord, et av de største områdene med kystlynghei i drift i fylket. Driften med helårsbeite og planlagt lyngsviing er tatt opp igjen, og området har potensiale for å komme i god hevd etter flere år med det planlagte driftsopplegget. Med bakgrunn i størrelse, tilstand og hevd vurderes verdien til A – Svært viktig.

Kilder:

Nøttveit (2012).

Golta, Sund

Lokal ID nr.:	03_Golta	Dato:	3.6.2013
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1, H2a, H3	Andre naturtyper:	Myr, Naturbeitemark
Påvirkningsfaktorer:	Plantefelt	Hevd:	Svak
Nåværende bruk:	Helårsbeite	Areal:	Ca. 800 daa

Innledning: Registreringen ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knyttet til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er ikke tidligere registrert gjennom naturtypekartlegging i kommunen, men er trukket fram som et spesielt verdifullt lyngheiområde i Nøttveit (2012).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter landskapet mellom sjøen i vest, Goltasundet i nord, bosettingen ved Golta i øst og sundet Vogga i sør. I øst grenser området til en åpen kystlynghei der deler er plantet til. Denne delen er ikke tatt med fordi det ligger utenfor beiteområdet (gjerdet ute). Berggrunnen er migmatittisk gneis i nord og amfibolitt og glimmergneis i sør, seint til lett forvitrende bergarter. Landskapet er litt kupert med koller på opp til 38 moh., men framstår som slakt og svært eksponert for vind og sjø fra havet i vest. Det er en del bart fjell. Vegetasjonsgeografisk ligger området i boreonemoral vegetasjonssone, sterkt oseanisk seksjon (Bn-O3t).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er dominert av fukthei med klokkelyg, blokkebær, bjønnskjegg, torvull og rome. Myr finnes på flater flere steder i området. I øst er det et mindre område der mye einer nylig er brent, her finnes tørr gras-urterik hei av fattig utforming. Tørrhei finnes på mer veldrenerte koller og skråninger med mye krekling og einer. Etter NiN-systemet omfatter arealet kalkfattig kysthei (T5-1) og kystfukthei (T5-2).

Artsmangfold: Røsslyngen er gammel og lavvokst opp til 20 cm. Det ble observert en god del grå lyng, trolig som følge av frostdørke. I nybrent hei og tørrhei finnes bl.a. røsslyng, blåbær, krypvier, myk kråkefot, smyle, engkvein, gulaks, heiblåfjær, tepperot, kystgrisøre, småsyre, følblom, myrfiol, blåknapp, markfrytle, bråtestarr, kornstarr, slåttestarr, bjønnskjegg, bjønnskam og geitsvingel. I fukthei er det mye rome, torvull, bjønnskjegg, tettegras og blåtopp. Purpurlyng ble ikke funnet (2013), men finnes i nærliggende kystlynghei i nord. Sørvendte skråninger lenger nord i lokaliteten kan ha purpurlyng.

Bruk, tilstand og påvirkning: Tidligere beitet det kyr i området sammen med sau. Det er omkring 40-50 år siden lyngbrenningen opphørte. En av grunneierne var med å brenne tidligere, små områder

ble brent der einer kom opp. Landskapet er i dag likevel åpent uten trær og vegetasjonen er holdt nede av mer eller mindre kontinuerlig beite i kombinasjon med sterk vindeksponeringen. Golta er et mye brukt friluftsområde. I dag er det tre grunneiere som har totalt 60 spælsau og en del villsau i området. Villsauene går ute gjennom vinteren, det gjør også 30 spælsau som blir fôra inne om kvelden. Det har blitt brent einer i noen områder i sør få år tilbake, men det er foreløpig ingen konkrete planer om å ta opp igjen regelmessig lyngbrenning. Grunneier ønsker mer/bedre beite for dyra og kan tenke seg å så til gras i tre myrområder i lyngheia.

Tilstand: I hevd med beite og noe rydding av einer. Området er åpent uten trær og domineres av røsslyngheier med god mosaikkstruktur. Røsslyngen er gammel og grov i største delen av området, krypende einer og krekling tar over flere steder. Ikke brent på 40-60 år. I et mindre område i sør er einer brent. En god del gammel lyng er brun og grå av frostskafer.

Vurdering av framtidige planer: Lyngheiene på Golta har potensiale for å komme i god hevd dersom beite fortsetter og lyngbrenningen tas opp igjen. Grunneiere har ikke konkrete planer om brenning, skeptiske til nærhet til skog og vil ha behov for flere folk ved brenning, men det er ikke utenkelig at det kan bli noe av.

Fremmede arter: Plantefelt med sitkagran står et stykke utenfor lokaliteten.

Skjøtsel og hensyn: Det er viktig å opprettholde beite, mens regelmessig lyngbrenning bør tas opp igjen. Store deler av området er enkelt å svi siden området er åpent uten trær og grenser til sjø på alle kanter bortsett fra i øst. Tilsåing og drenering av myrer bør unngås, lyngbrenning evt. utviding av beiteområdet mot lynghei i øst bør heller prioriteres for å få bedre/mer beiter.

Verdibegrunnelse: Lokaliteten utgjør et relativt stort område med åpne lyngheier uten trær. Området holdes i hevd med beite, men bør i tillegg brennes for å fjerne gammel lyng og krypende einer. Det har store kvaliteter som helhetlig kystlandskap dominert av røsslyngheier med god mosaikkstruktur. Det har dessuten vært kontinuerlig beitet så å si fram til i dag, noe som også trekker verdien opp. Lokaliteten får verdien A – Svært viktig ut fra en helhetlig vurdering.

Kilder:

Nøttveit (2012).

Vorlandstuva, Sund

ID nr:	BN00086003	Dato:	3.6.2013
Hovednaturtype:	D07	Utforminger:	D0701, D0702, D0703
Vegetasjonstyper:	H1a og b, H2a og c, H3	Andre naturtyper:	Myr, Naturbeitemark
Påvirkningsfaktorer:	Plantefelt	Hevd:	God
Nåværende bruk:	Beite og brenning	Areal:	1295 daa

Innledning: Registreringen ble gjort i forbindelse med rekartlegging av kystlynghei knyttet til Handlingsplan for kystlynghei. Lokaliteten er tidligere kartlagt i forbindelse med utredningen for Rv 555 Storasambandet (Statens vegvesen 2008). Området ble befart i vest.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten er avgrenset på bakgrunn av befaring, ortofoto og opplysninger om gjerdetrasèer fra grunneier. Lokaliteten strekker seg fra Langvatnet i nord og forbi fjelltoppen Vorlandstuva i sør. I vest ligger Vorlandsvatnet, et felt med planta barskog og innmarka til gårdene på Vorland. I øst og sør grenser området til åpen kystlynghei. Berggrunnen i området er gneis og migmatitt. Store deler av lokaliteten omfatter bratte og relativt tungt framkommelige fjellområder i og rundt Vorlandstuva på 190 moh. Det er en god del bart fjell i området, spesielt i vest. Vegetasjonsgeografisk ligger området i boreonemoral vegetasjonssone, sterkt oseaensk seksjon (Bn-O3t).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Vegetasjonen veksler mellom fukthei, tørrhei, tørr gras-urterik hei, myr og bart fjell. Tørrhei og urterik hei av purpurlyngutforming finnes i sør- og vestvendte skrenter og skråninger. Det ligger enkelte mindre vann innenfor lokaliteten. Etter NiN-systemet faller det meste av arealet innenfor kalkfattig kysthei (T5-1) og kalkfattig kystfukthei (T5-2).

Artsmangfold: Den gamle røsslyngen er brun eller grå, trolig som følge av frostskaider etter kalde vintre. I 2011 og 2010 ble det observert store svermer av lyngbladbilla i lyngheiene (grunneieres observasjoner). Både frosttørke og billeangrep kan føre til at lyngen dør. En kombinasjon kan gjøre det ekstra vanskelig spesielt for gammel røsslyng. I det nybrente området i vest nær innmarka er det god forynging av røsslyng som ikke viser tegn til frostskaide. Her finnes også mye purpurlyng (NT) i sørvendte, veldrenerte skråninger og god fordeling av urter, gras og lyng slik som blåbær, klokkelyng, kystmyrklegg, tepperot, tettegras, heiblåfjær, bjønnkam, kattefot, blåknapp, kystgrisor, tiriltunge, småsyre, beitesveve, ryllik, hårsveve, skogstjerne, bakkefrytle, hundekvein, smyle, kornstarr, gulaks og engkvein. Einstape sto tett i en veldrenert skråning. I tørrhei dominerer røsslyng sammen med

innslag av tyttebær, krypvier og melbær. I fukthei står røsslyng sammen med bl.a. klokkelyng, torvull, torvmoser, rome og bjønnskjegg. Av gjengroingsarter er det einer som dominerer, mens enkelttrær/busker av bjørk, rogn, furu og vier står spredt. Hubro (EN) bruker området. Det er mye hjort i området.

Bruk, tilstand og påvirkning: Kystlyngheiene på Vorlandstuva har hatt kontinuerlig beite fram til i dag. Fram til 1980-tallet ble det beita med kyr i tillegg til sau. Trolig er beitetrykket noe lavere i dag enn tidligere, særlig siden det ikke beites midtsommers. Lyngbrenningen tok slutt omkring 1950-60. For 15 år siden ble lyngbrenningen tatt opp igjen og år om annet siden det har det blitt brent mindre områder i mosaikk. Til sammen er det nå brent i alle ¼ av hele arealet. Grunneier brenner selv, en lærer/biolog i området har også svidd og bruker området til undervisning. Grunneier har beiteavtale med de andre grunneierne og har i dag omkring 80 sau gående gjennom vinteren (spæl og hvit sau). Om sommeren går dyra med lam i fjellet (Samnanger). Mange tiltak for å bevare et gammelt kulturlandskap er gjort både på innmark og i utmark bl.a. med støtte fra SMIL/RMP. Gjerder er satt opp i vest ellers holder dyra seg naturlig innafor det avgrensa området uten gjerding. Det er relativt mye hjort som trekker gjennom området.

Tilstand: I hevd med helårsbeite og lyngbrenning. Store deler av lyngheiene har gammel og grov lyng med einer som gradvis tar over, mer enn halve arealet. Enkelttrær eller busker av furu og løvtrær står spredt. Det har vært kontinuerlig beita fram til i dag og det er brent i mosaikk de 15 siste årene.

Lokaliteten er en del av et helhetlig kulturlandskap som også innehar verdifulle innmarksareal (naturbeitemark) som blir holdt i hevd med tradisjonell drift på Vorland.

Vurdering av framtidige planer: Planen er å fortsette den tradisjonelle driften med helårsbeite og lyngsviing. Grunneier har søkt støtte fra SMIL/RMP i flere år for å ta vare på biologiske og kulturhistoriske verdier på Vorlandstuva. Han ønsker å se skjøtselen i utmark og på innmark i sammenheng og vil gjerne ha en skjøtselsplan for hele området.

Fremmede arter: Plantefelt med gran og sitkagran grenser til området i vest.

Kulturminner: Gamle steingjerder i skille mellom utmark og innmark.

Skjøtsel og hensyn: Det er nødvendig å opprettholde beite og lyngbrenning i mosaikk. Følge med på om einstape forekommer i større områder etter brenning, i så fall kan tiltak bli nødvendig. Jevnlig rydding av bartrær fra plantefelt ved behov. Området bør ses i sammenheng med resten av det verdifulle kulturlandskapet på Vorlandstuva.

Verdibegrunnelse: Verdi A – svært viktig. Stort område med åpen kystlynghei som har lang kontinuitet, deler er i god hevd og hele området har potensiale for god tilstand, området er del av helhetlig tradisjonelt drevet kulturlandskap og inneholder velutvikla utforminger med purpurlyng.

Kilder:

Statens vegvesen (2008). Nøttveit (2012).

Oppsummering

Lokalitet	Verdi	Hevdtilstand	Status drift	Hvem	Areal (daa)
Krossøyyna	A	God	Kontinuerlig beite fram til for ca. 25 år siden, lyngbrenning til ca. 1970. I dag liten grad av gjengroing. Drift tatt opp igjen i 2008. Tilfredsstillende beitetrykk. 54 utegangersau i dag. Brent tot. 1/4 i mosaikk. Har videre brenneplan.	3 dyreeiere leier beiter	430
Tyborgøyyna	B	God – svak	Lang tid uten beite eller brenning. Gjengroing med trær og einer. I dag ca. 60-70 villsau. Lyngbrenning tatt opp i 2005, ca. 1/3 brent i mosaikk. Har langsiktig plan med brenning.	Grunneier har dyr	320
Bøneset	A	Svak - God	Beite utegangersau ca. (250-300) på ca. 2000 daa. Svidd lyng to ganger, men ikke konkret brenneplan framover. Vil gjerne, men trenger kompetent hjelp.	1 gr.eier avtaler med resten av gr.eierne	630
Syltaneset	A	God - svak	Beite med utegangersau, ca.150 stk. siden 2006. Har brent ca. 1/4 i flere omganger siden 2009. Plantefelt som sprer seg. Har videre plan om beite, brenning og restaurering.	Beitelag som har avtaler med grunneiere	1314
Skjelanger	B	Svak - ingen	Beite med sau og angusfe fram til for 2 år siden. Stoppa opp pga. mangel på gjerder og driftsbygning til storfe. Svidd noe lyng og rydda einer. Ønsker å fortsette slik drift hvis gjerder kommer på plass.	1 grunneier ønsker beite, men mangler gjerder.	386
Dalsmarka	A	God – svak	Kontinuerlig beite fram til i dag. Dagens beitelag har hatt et varierende antall utegangersau, i dag ca. 20, gjennom vinteren. Noe lavt beitetrykk. Brenner i mosaikk. Har planer om å fortsette driften.	Beitelag har avtaler med grunneiere fra lang tid tilbake.	1309
Midtmarka nord	A	God	Beitelag tok opp drift i 2007 etter hele området brant i 2006. Har omkring 130 utegangersau. Ønsker å fortsette drift og svi etter hvert.	Beitelag på 9 stk har leieavtaler.	3040
Midtmarka sør	A	God	Beitelag tok opp drift i 2007 med utegangersau etter hele området brant i 2006. Det beiter omkring 170 sau i hele området. Ønsker å fortsette drift og svi etter hvert.	Beitelag på 8 stk. leieavtaler. 1 gr.eier har skilt ut egen parsell til beite.	2221
Golta	A	Svak	3 gr.eiere. 2 har til sammen ca.60 spælsau og 1 har en del villsau gjennom vinteren. Ingen lyngbrenning, men ikke utenkelig at det kan bli aktuelt.	3 gr.eiere har dyr.	800
Vorlandstuva	A	God	Kontinuerlig beite fram til i dag. Spæl og hvit sau beiter gjennom vinteren (ca. 80). Brenner i mosaikk. Planer om fortsatt drift.	1 grunneier har avtale med resten av gr.eierne.	1295

Kilder og litteratur

- Aarrestad, P. A. & Stabbetorp O. E. 2010.** Bruk av bioindikatorer til overvåking av effekter av atmosfærisk nitrogen i naturtyper med lav nitrogentålegrense. Pilotprosjekt for Naturindeks for Norge - NINA Rapport 567. 47 s.
- Aas, W., Hjellbrekke, A., Hole, L. & Tørseth, K. 2012.** Deposition of major inorganic compounds in Norway, 2007- 2011. NILU Rapportnr. 1136/2012. 40 s.
- Bysveen, M. A. & Overvoll, O. 2004.** Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Lindås. – Lindås kommune og Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 5/2004. 80 s.
- Direktoratet for naturforvaltning 2006.** Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13-2006 (rev 2007).
- Gaarder, G. & Larsen, B. H. 2008.** Biologisk mangfold i Radøy kommune. Kvalitetssikring og nykartlegging av naturtyper. Miljøfaglig Utredning Rapport 2008-14 17 s. + vedlegg.
- Guntveit, S. 2003.** Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Øygarden. – Øygarden kommune og Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 14/2003. 116 s.
- Hegland, S. J. 2002.** Naturtyper i Meland kommune – rapport med verdisetting av biologisk mangfold. – Rapport, Meland kommune. 80 s. + vedlegg.
- Isdal, K. & Overvoll, O. 2004.** Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Radøy. – Radøy kommune og Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 11/2004. 22 s + vedlegg.
- Jordal, J. B. 2012.** Faktaark til den nye DN-håndbok 13. Naturtype: Kystlynghei. Upubl.
- Kaland P. E. og Kvamme M. 2013.** Kystlyngheiene i Norge - kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder. - Miljødirektoratet, rapport M23-2013. 104 s.
- Lid, J. og Lid, D. T. 2005.** Norsk flora, 7. utgåva ved R. Elven. Det norske samlaget, Oslo. 1230 s.
- Lindegaard, A og Henriksen, S. (red.) 2011.** Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken Trondheim.
- Moe, B. 2003.** Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Austrheim. – Austrheim kommune og Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 1-2003. 86 s.
- Nøttveit, Å. 2012.** Kartlegging av kystlynghei i Hordaland. Fylkesmannen i Hordaland. 171 s.
- Skogen, A. 1999.** Trusler mot kystlyngheiene. Del av undervisningsmaterieell ved Lyngheisenteret. (Upubl.)
- Statens vegvesen 2008.** Sotrasambandet Delprosjekt 2: Rv 555 Kolltveitskiftet – Austefjorden. Kommunedelplan med KU. Temarapport naturmiljø. – Statens vegvesen Region vest, 51 s. + vedlegg.

Muntlige kilder

Grunneiere
Lyngheisenteret, v/Mons Kvamme
Austrheim kommune v/Anja Broch

Bilder (alle foto K. Ekelund)

Krossøyna, Austrheim, ca. 430 dekar åpen kystlynghei som beites med 54 utegangersau hele året og svis i mosaikk.

Krossøyna. Urter, gras og lyng kommer raskt opp etter brann. Mye purpurlyng i sørhellinger.

Tyborgøyna, Lindås kommune, ca. 320 dekar. Lyngbrenning og helårsbeite med 60-70 utegangersau. Gjengroing med furu og noe bjørk i tillegg til einer.

Tyborgøyna. Mye grå og brun røsslyng fra frostskaeder, også ung lyng. Etter brann spirer frisk grønn røsslyng.

Søndre del av **Bønaset, Radøy**. 630 daa. Beiteområde rundt 2000 daa. I gjengroing med einer, løv- og bartrær, mye einer er rydda. Svidd lyng et par ganger for 15 år siden.

Bønaset. 250-300 utegangersau hele året. Dyra får regelmessig tilleggsfôr gjennom vinteren (utenfor naturtypelokaliteten).

Syltaneset, Radøy mot nord. Svidd i 2011, røsslyng spirer sammen med melbær urter og gras.

Syltaneset, Radøy mot sør. Plantefelt med sitkagran i spredning, samt løvtrær og einer.

Skjelanger, Meland mot sørøst. 390 daa. Området som ble svidd for 7 år siden, røsslyng i byggefasen.

Skjelanger. Åpent område. Lite gjengrodd, men gammel lyng og en del einer.

Dalsmarka, Øygraden (1300 daa). Åpent uten trær, men mye gammel lyng og eiener. Den gamle røsslyngen var brun og grå, trolig fra frostskafer.

Dalsmarka, Øygarden. Noe lavt beitetrykk Beitelaget har ca. 20 utegangersau og svir i mosaikk. 4 år etter brann står røsslyngen fin og tett uten frostskafer.

Midtmarka N (Ørnafjellet), Fjell (ca 3000 daa). Del av stort åpent område som brant i 2006. Foto mot nord.

Midtmarka N, Fjell. God forynging av røsslyng etter brann. En del eldre røssyng er brun.

Midtmarka S (Sperrhaugen), Fjell, (ca 2200 daa). Del av et større område som brant i 2006. Beites med utegangersau. Mye blåtopp og lite røsslyng i fukthei. Mot vest.

Nedre Golta, Sund, (ca. 800 daa). Åpent og eksponert området som beites med spælsau og utegangersau. Ikke brent på 40-60 år, kun noe einer er brent (forkant av bildet). Foto mot vest.

Vorlandstuva, Sund (ca. 1300 daa). Ca 80 sau ute gjennom vinteren. En god del grå og brun gammel lyng. Gjengroing med einer generelt, og trær mot kanter med planefelt. Svidd i mosaikk de 15 siste årene. Foto mot nord.

Vorlandstuva. Der det ble brent for et par år siden er det god forynging av røsslyng (ikke frostskaader) og i sørhellinger er det bra med purpurlyng. Einstape står nokså tett i denne skråningen. Foto mot øst.

Fylkesmannen i Hordaland

Besøksadresse:
Kaigaten 9, 5020 Bergen

Postadresse:
Postboks 7310, 5020 Bergen

Telefon: 55 57 20 00

E-post:
fmhopostmottak@fylkesmannen.no

Org.nr: 974760665

ISBN: 978-82-8060-097-4
ISSN: 0804-6387